

Polabská divočina

Text: Jan Moravec

Naučné stezky vznikají často z myšlenky správců lokalit, kteří se chtějí „pochlubit“, co je u nich zajímavého, a nebo obcí, snažících se přilákat turisty. Naučná stezka Pňovským luhem má trochu neobvyklejší původ...

Bylo to někdy na podzim 2012. Program NET4GAS Blíž přírodě měl na svém kontě již na pět desítek přístupných přírodně zajímavých lokalit, vesměs formou naučné stezky. Z webových stránek Blíž přírodě (www.blizprirode.cz), které všechny tyto lokality představují, tehdy přišel vzkaz, který nakonec skončil až u mě v počítači. Hana Rampířová z Předhradí prosila, zda by také u nich nebylo možné nějakou stezku vybudovat; že je tam jedna vzácná lokalita, o níž nikdo kloudně neví, což je velká škoda.

Tou lokalitou je Pňovský luh, součást největšího komplexu lužních lesů v Čechách. Když začátkem 19. stol.

došlo k napřímení do té doby divoce meandrujícího, často se větvičího a tok měnícího Labe, byl do té doby souvislý lužní les rozdělen na několik samostatných částí. Na pravém břehu „nového“ Labe zůstal Veltrubský a Libický luh, zatímco část ocitnuvší se na břehu levém je právě Pňovský luh. Úžasná divočina plná stromových velikánů a zarůstajících tůň je poměrně dobře přístupná a přitom na rozdíl od svých pravobřežních „bratříčků“ téměř neznámá. Navíc s velice zajímavou historií. Místo pro naučnou stezku skutečně jako dělané.

Volám tedy Lubošovi Vaňkovi, předsedovi místní organizace Čes-

kého svazu ochránců přírody Polabí, která v této oblasti působí a navíc má s budováním naučných stezek zkušenosti. „Neměli byste chuť se do něčeho takového pustit?“ „No jasně. Tam to dobře znám, tam by byla stezka fajn!“ A tak se ve spolupráci s navrhovatelkou a obcí rozběhly přípravy. Za necelý rok se nová naučná stezka otevírala.

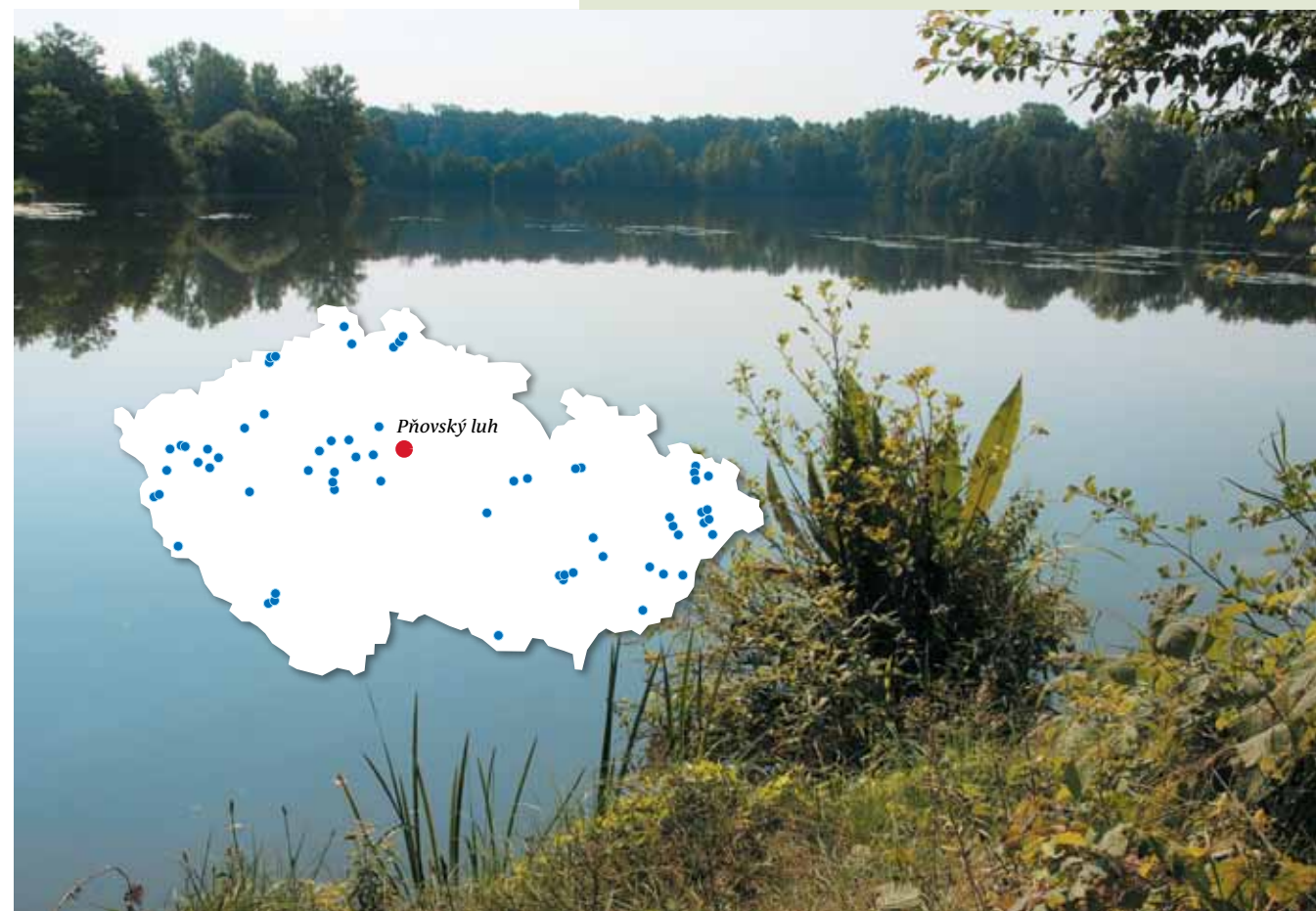
Proměnlivá krása

Na rozdíl od Veltrubského a Libického luhu není Pňovský luh zvláště chráněným územím, spolu s nimi s dalšími lužními porosty níže po proudu Labe je však pod souhrnným názvem Libické luhy zahrnut mezi evropsky významné lokality. Důvodem je výskyt kuňky ohnivě, páchníka hnědého a roháče obecného. Ornitologové zdůrazňují i další zajímavé

▲ Šípatka střelolistá. Foto Jan Moravec

▼ Cihelna. Foto Lucie Matulová

▲ Začátek a konec naučné stezky.
Foto Jan Moravec

▲ Lišaj lipový. Foto Jan Moravec

▼ Typickým keřem polabských luhů je střemcha. Foto Jan Moravec

druhy, kterým jsou polabské luhy domovem. Luňák červený, včelojed lesní, čáp černý, lejskové, datli... Vidět některého z těchto vzácných obyvatel však chce velké štěstí, a nebo velkou trpělivost. Co však může obdivovat každý, je velká pestrost botanická.

Hned časně z jara se v podrostu tou dobou ještě neolistěných dubů, topolů a jilmů objevuje pestrobarevný koberec růžových a bílých dymnivek, fialových plicníků tmavých, žlutých orsejí, sasanek pryskyřníkovitých a křivatců, bílých sasanek hajních. Posléze se přidává fialovomodrý hrachor jarní a žlutý pitulník. V průběhu dubna postupně přebírá vládu zelenobílá. V příšeří již olistěného lesa dominují hvězdičky ptačince velkokvětého a česneku medvědího spolu se zvonečky konvalinek a kokoříků. Růžovou k tomu pro zpestření dodává silenka dvoudomá a hluchavka skvrnitá. Směrem k létu přebírají vládu kopřivy a netýkavky; v té době se ale vyplatí zamířit k tůním, kde vykvétají žluté stulíky a kosatce či šípatky s neobvyklými tříčetnými bílými kvítky.

Křížem kráčem lužním lesem

Naučná stezka začíná u zatopené pískovny na východním okraji vsi Podhradí, dnes sloužící k rekreaci a rybolovu, kde lze mimo jiné bez problémů zaparkovat. Skládá se z 9 informačních panelů a dvou interaktivních prvků pro děti, přičemž první a poslední zastavení jsou na téměř stejném místě.

Naučná stezka netvoří jednoznačný okruh, připomíná spíše pavouka. A v podstatě neexistuje varianta, jak v rámci jedné „okružní“ trasy navštívit všech deset stanovišť. Jak se v tom vyznat? Záleží na tom, odkud kam jdete a co chcete vidět. Pro

pěší si dovoluji jeden osobní tip – vynechat zastavení č. 7 u torza Oldřišského dubu na okraji vsi Pňov. Strom to byl sice úctyhodný, ale jeho padlý zastřešený kmen lze oželet spíše než procházku po břehu největší ze zdejších tůní, zvané Staré Labe, jedné z nejmalebnějších partií celého luhu. Orientačně nejnáročnější místo této trasy je mezi zastávkami č. 6 a 8, kdy je nutné těsně před obnovenou lávkou přes mokřinu mezi dvěma tůňmi odbočit ze zelené turistické značky po pěšině vpravo. Naopak cyklisté, pro které je pěšina podél Starého Labe vyloženě nevhodná, jistě zastavení u Oldřišského dubu s krytým odpočívadlem u pohodlné asfaltky ocení. V jejich případě bych se držel spíše po obvodu celého lužního lesa – a pokud budou chtít pojmout trasu jako okružní, klidně bych místo spojky mezi Pňovem a zastavením č. 10, která je také poněkud terénní, zvolil pro návrat do výchozího místa cestu ulicemi dvojvsí Pňov-Předhradí.

Předhradí bez hradu

Z názvu vsi Předhradí asi leckdo usoudí, že by tu někde měl být nějaký hrad. Už dávno není. Hrad (či spíše hradiště) Oldřiš byl v 11. století jedním z důležitých opěrných bodů tehdejší přemyslovské moci, ale jeho pozůstatky už dávno „vzal čas“. Krajina se za těch téměř tisíc let naprosto změnila, a to nejen přičiněním lidí. Zde vykonala své i sama příroda. Četné povodně a i mnohé změny toku řeky způsobily, že dodnes se nejsou odborníci schopni jednoznačně shodnout ani na tom, kde přesně Oldřiš stál.

I to, stejně jako řadu místních pověstí a dalších zajímavostí, se dozvíte na této naučné stezce. ■

▲ Stulík žlutý. Foto Jan Moravec

▼ Lávka přes Staré Labe. Foto Jan Moravec

▼ U zastávky č. 10. Foto Lucie Matulová

